یادداشت

برجام بهترین گزینه برای رفع تحریم‌ها

دیا کوحسینی
تحلیلگر ارشد مسائل بین‌الملل

هر چند که آمریکا و اروپایی‌ها بیش از پیش نسبت به احیای برجام و رسیدن به توافق ابراز تمایل و خوش‌بینی می‌کردند اما با توجه به اتفاقات چند وقت اخیر خیل محور برجام به نظر می‌رسد آمریکا مایل به بازگشت به برجام نیست و انتخابات کنگره نیز به بهانه‌ای برای این موضوع تبدیل شده است. در هر حال توافق احتمالی پیش‌رو هیچ نسبتی با توافق طولانی‌تر و قوی‌تری که دولت باایدن وعده داده بود نخواهد داشت و حتی این موضوع می‌تواند دستاویزی برای فشار جمهوریخواهان بر دموکرات‌ها باشد و نتایج انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره را تحت تاثیر قرار دهد. با توجه به شرایط اخیری که در کشور ما وجود دارد به نظر می‌رسد فشار سنگینی از سوی لایی ضد برجامی در واشنگتن علیه بایدن اعمال می‌شود که موجب شده تا اشتیاقش برای توافق کاهش یابد. بنابراین این مساله مزید بر علت شده تا دولت بایدن فعلا تمایلی برای بازگشت به برجام نداشته باشد. تحریم‌هایی که اخیرا اعلام کرده‌اند که قصد دارند آنها را اعمال کنند شاید جنبه تمادین داشته باشد در غیر این صورت تحریم‌هایی که موثر هستند پیش از این وضع شده‌اند، اما همین تحریم‌های نمادین هم می‌تواند منجر به بدبینی در روند مذاکرات شود و حداقل حسن‌نیت لازم را مخدوش کند. لذا برای دو طرف اهمیت دارد که مذاکرات به نتیجه برسد. ایران به دلایل خاص خودش آمریکا و غرب هم برای مهار کردن برنامه هسته‌ای ایران تمایل به نتیجه راندن مذاکرات داشتند و هر روزی که به تعویق افتد و به انتخابات ریاست جمهوری آمریکا نزدیک شویم احتمال پیروزی جمهوریخواهان وجود دارد و مشخص نیست دولت آینده آمریکا تا چه اندازه به نتایج این مذاکرات پایبند باشد. بنابراین گذشت زمان برای طرفین سودمندی ندارد و چه بسا ایران در آینده انگیزه کمتری برای مذاکرات داشته باشد. اروپایی‌ها امروز وضعیت پیچیده‌تری دارند، شرایط اوکراین و سایر تحولات در این مساله تاثیر گذار است، نفوذ آمریکا در اروپا در مقایسه با دهه‌های گذشته کمتر است اما به این معنا نیست که با اروپا کار نکنیم باید تا اندازه‌ای کار کنیم که بتوانیم نتایج قابل قبول بگیریم. برای ایران اهمیت دارد که طرف مقابلش طرفی نباشد که از میز مذاکرات عقب بشیند، اگر به شیوه قابل قبول به برجام بازگردند ایران هم به تعهداتش عمل می‌کند البته در صورتی هم که سودمندی کاهش پیدا کند به این معنا نیست که توافق اهمیت ندارد. در نتیجه هنوز هم به نظر می‌رسد که برجام در میان سایر گزینه‌ها بهترین گزینه برای رفع تحریم‌ها علیه ایران است و اطمینان بخشی از برنامه‌های هسته‌ای برای طرف مقابل است، در واقع برجام هنوز گزینه قابل توجهی است اگر چه سودمندی‌اش به لحاظ اقتصادی برای ایران در قیاس به گذشته کمتر شده است.

دریچه

مهدی مطهرنیا:

قدرت ما متکی بر انسجام ملی است

یک استاد دانشگاه با اشاره به اینکه برای حفظ فضای مذاکرات هسته‌ای و جلوگیری از آسیب هرچه بیشتر آن، نیاز داریم تا هرچه بیشتر به عرصه سیاست داخلی توجه شود، گفت: هفته کشورها قدرت در عرصه سیاست خارجی را متکی بر اتحاد و انسجام ملی در عرصه داخلی قرار می‌دهند. مهدی مطهرنیا با اشاره به مواضع اخیر آمریکا درباره تحولات سیاسی داخلی ایران و تشدید فشارها و تحریم‌ها به این بهانه و تاثیر این روند بر مذاکرات هسته‌ای که گفته می‌شود در آن ماه از سر گرفته خواهد شد؟ معتقد است: در سناریوهایی که درباره برجام تحت عناوین «کیش و مات»، «فیصر»، «لبه شکننده مقاومت» و «افتاب شته» و نیز سناریوهایی که از لبه‌های برخورد این سناریوها شکل می‌گیرد، مشخص شده است که برجام به نوعی پایان یافته است و بین تهران و ۵+۱ ما مرکزیت ایالات متحده آمریکا، برنامه جامع اقدام مشترکی ایجاد نمی‌شود. همان گونه که برجام در سال ۲۰۱۵ انجام نشد و تنها بخشی از آن تحت عنوان پرونده هسته‌ای ایران به عنوان جزیی از برجام به انجام رسید و ناتمام باقی ماند. وی ادامه داد: در وضعیت کنونی همان گونه که بارها متذکر شده از ۲۰۱۸ به بعد دکترین قبلی تقابل با ایران تغییر پیدا کرد. دکترین قبلی محدود کردن همکاری‌های بین‌المللی با ایران و محاصره منطقه‌ای تهران بود که به هر تقدیر از ۲۰۱۸ به این سو معنای دیگری از آن برگرفته شده و دکترینی در ادامه آن در دستور کار قرار گرفت که بارها، حداقل در مصاحبه‌های مختلف گفته‌ام، دکترین ایجاد چالش برای ایران و تبدیل آن به عنوان چالشی برای نظم منطقه‌ای و بین‌المللی است که علاوه بر آمریکا، انگلستان و اتحادیه اروپا را در برمی‌گیرد. اکنون لایه‌های این دکترین مخاطب داده می‌شود؛ لایه نخست همکاری انگلستان و آمریکا در ارتباط با مقوله‌ای تحت عنوان «معمای تهران» است. لایه دوم بسط آن به اتحادیه اروپا و جامعه غربی است که الان در حال عملیاتی شدن است. لایه سوم، گسترش این برخورد از جامعه غربی به جامعه بین‌المللی خواهد بود. این استاد دانشگاه تصریح کرد: به بیان دیگر در استمرار سیاست محدود کردن همکاری‌ها با ایران، محاصره منطقه‌ای ایران در قالب ائتلاف عربی-عبری و عربی، به زودی شاهد تلاش برای تشکیل ائتلاف بین‌المللی علیه تهران خواهیم بود. وی درباره مدیریت فضای مذاکرات در هفته‌ها و ماه‌های آتی اظهار کرد: اصل این موضوع ناد در سیاست خارجی علیه ما در درون مرزهای ایران باید دنبال شود. دالاس دیپلمات کهنه کار آمریکایی می‌گوید، سیاست خارجی یک است که نظام داخلی را به محیط بین‌الملل منتقل می‌کند و به عبارتی اصل این ستون در داخل کشور هدف قرار دارد. همه کشورها قدرت خود در عرصه سیاست خارجی را متکی بر اتحاد و انسجام ملی در عرصه داخلی قرار می‌دهند.

حشمت‌ا... فلاحت پیشه در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

چالش در پرونده هسته‌ای از دیپلماسی سبقت گرفته است

رخنه بر مذاکرات هسته‌ای سایه افکنده است

چالش هسته‌ای تحت تاثیر تحولات خارج از برجام است

آرمان ملی - احسان اسقایی: خبری از مذاکره و پیامی در ارتباط با پرونده هسته‌ای تهران مخابره نمی‌شود! تنها خبر موجود، اخباری است که تاکید دارد اروپا، ایران و آمریکا از ادامه روش دیپلماتیک در موضوع هسته‌ای دفاع می‌کنند. البته برخی خبرها نیز سویه‌هایی از توافق در آینده نه چندان دور را مخابره می‌کند. به نظر می‌رسد اگر ادامه مذاکرات هسته‌ای در نظر باشد، باید آن را در بعد از انتخابات کنگره آمریکا پیگیری کرد چرا که هم اکنون بایدن و دموکرات‌ها در تلاش هستند کرسی‌های خود را در کنگره از دست ندهند و از سوی دیگر دونالد ترامپ تمام قد پشت جمهوریخواهان ایستاده است تا دموکرات‌ها را از اکثریت کنگره انداخته و زمینه را برای حضور خود در انتخابات آینده ریاست جمهوری آمریکا فراهم کند. برخی معتقدند در شرایط فعلی نباید انتظار آغاز دور جدیدی از مذاکرات را در ارتباط با پرونده هسته‌ای ایران را داشت. «آرمان ملی» به منظور بررسی انتخابات آمریکا و تاثیر آن بر روند مذاکراتی که باید منتهی به بازگشت طرفین به برجام شود با حشمت‌ا... فلاحت پیشه، رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس دهم به گفت‌وگو پرداخته است. فلاحت پیشه اعتقاد دارد «مذاکرات برای بازگشت به برجام را نباید در پس انتخابات آمریکا مشاهده کرد بلکه باید از در پیچه دیگر به مساله پرونده هسته‌ای نگریست.» این گفت‌وگو در ادامه آمده است.

مذاکرات هسته‌ای در شرایط خاصی قرار گرفته است و عملا خبر دقیقی از وضعیت آینده مذاکرات و حتی برجام شنیده نمی‌شود. روند بازگشت به برجام تا چه میزان با برگزاری انتخابات آمریکا و برخی مسائل دیگر متوقف شده است؟

چالش هسته‌ای ایران و کشورهای غربی به‌شدت متاثر از تحولاتی خارج از اصل اختلافات طرفین در ارتباط با برجام است. تحولات منطقه‌ای و تحولات مربوط به مسائل جهانی نمونه‌ای از این متغیرهایی خارج از پرونده هسته‌ای است که بر روند آن پرونده تاثیر گذاشته است. مسائل داخلی دو سویه در کشورها از جمله انتخابات آمریکا حداقل در شرایط کنونی کمترین اثر را روی پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و روند مذاکرات هسته‌ای به منظور بازگشت طرفین به برجام داشته است. به ویژه مساله انتخابات آمریکا که در این زمینه باید به آن اشاره کرد زیرا انتخابات آمریکا نیز اثر چندانی بر بازگشت طرفین به مذاکرات هسته‌ای نداشته است.

> **شواهد نشان می‌دهد به رغم تلاش زیاد جمهوریخواهان اگر در کنگره هم اکثریت را در دست بگیرند نمی‌توانند اکثریت قوی را به دست آورند و احتمالا اکثریت ضعیفی به آنها در کنگره اختصاص خواهد یافت. از این منظر چون هیچ کدام از طرفین نمی‌توانند در انتخابات کنگره در اکثریت مطلق قرار بگیرند و نخواهند توانست به صورت مطلق بر برجام و بازگشت به توافق وین اثرگذار باشند**

درست است که مسائل سیاست خارجی در آمریکا اولویت نخست رأی دهندگان هم نیست اما یک جدال جدی در بین سیاستمداران آمریکاست. با این وجود باز هم معتقدید که مذاکرات هسته‌ای ارتباطی به انتخابات آمریکا ندارد؟

اگر در شرایطی قرار داشتیم که توافق هسته‌ای در آستانه امضا بود، آنگاه می‌توانستیم اینگونه تحلیل کنیم که انتخابات ماه نوامبر در آمریکا که انتخابات میان دوره‌ای کنگره است، بر پرونده هسته‌ای اثرگذار است و احتمالا بایدن می‌توانست با توافق با ایران امتیاز مثبتی را برای خود و دموکرات‌ها در انتخابات میان دوره‌ای کنگره آمریکا به وجود آورد اما در حال حاضر رویدادی در پرونده هسته‌ای در حال وقوع است که این رویداد را به نوعی رخنه پذیری مذاکرات هسته‌ای نام دارد. منافذی در مذاکرات هسته‌ای وجود دارد که در گذشته با بسته نگاه داشتن این منافذ توانستند به توافق وین و برجام دست پیدا کنند اما در شرایط فعلی این منافذ باز شده و مسائل مختلف بر پرونده هسته‌ای اثرگذاشته است به طوری که برخی مسائل اولویت بیشتری در این زمینه پیدا کرده است.

اگر آرایش نیروهای سیاسی در کنگره را در نظر بگیریم که ظاهرا دموکرات‌ها در اکثریت کنگره قرار دارند، این احتمال وجود دارد که نوع آرایش سیاسی در کنگره آمریکا تغییر کند؟

دو اتفاق و نتیجه در نهایت از رقابت‌های میان دوره‌ای کنگره آمریکا حاصل خواهد شد. یا شرایط کنونی حفظ می‌شود که دموکرات‌ها در کنگره در اکثریت قرار می‌گیرند اما این اکثریت یک اکثریت ضعیف است یا عکس این مورد حاصل خواهد شد و تعداد جمهوریخواهان در کنگره بیش از دموکرات‌ها خواهد شد. شواهد نشان می‌دهد به رغم تلاش زیاد جمهوریخواهان اگر در کنگره هم اکثریت را در دست بگیرند نمی‌توانند اکثریت قوی را به دست آورند و احتمالا اکثریت ضعیفی به آنها در کنگره اختصاص خواهد یافت. از این منظر چون هیچ کدام از طرفین نمی‌توانند در انتخابات کنگره در اکثریت مطلق قرار بگیرند و نخواهند توانست به صورت مطلق بر برجام و بازگشت به توافق وین اثرگذار باشند. هرچند شاهد هستیم که جمهوریخواهان همان زمان که در اقلیت کنگره قرار داشتند تلاش‌هایی را برای مقابله با نگاه دموکرات‌ها و بایدن به پرونده هسته‌ای صورت دادند.

اگر فرض محالی را در نظر بگیریم که جمهوریخواهان با ورود و هزینه‌هایی که ترامپ در انتخابات آمریکا انجام داده بتوانند کمی بیشتر از آنچه پیش بینی می‌شود کرسی‌های کنگره را در دست بگیرند، آنگاه می‌توانند در برابر بایدن و دموکرات‌ها در پرونده هسته‌ای و بازگشت به برجام ایستادگی کنند؟

اینکه جمهوریخواهان تلاش‌هایی را خواهند کرد تا بایدن به یک پیروزی در ارتباط با سیاست خارجه خود دست نیابد، مسلم است. جمهوریخواهان هر کاری خواهند کرد تا دموکرات‌ها دستاورد محسوسی نداشته باشند اما واقعیت آن است که رئیس‌جمهور آمریکا فارغ از اینکه ترامپ باشد یا بایدن، جمهوریخواه باشد یا دموکرات، در ارتباط با پرونده هسته‌ای نکته مناسبی داشته باشد یا نگاه او موافق با برجام نباشد، رئیس‌جمهور آمریکا ابزارهای اجرایی را در دست دارد که تعداد آن‌ها بر اساس قوانین آمریکا ۵ ابزار است که با توجه به آنهایی تواند به اقداماتی دست بزند که حتی برخلاف رأی کنگره آمریکا باشد. ابزارهای اجرایی در قالب مدیریت ویژه و شرایط اضطراری به رئیس‌جمهور تعلق می‌گیرد. رئیس‌جمهور بر اساس آن ابزارها تصمیماتی را اتخاذ می‌کند که بدون در نظر گرفتن ملاحظات داخلی و مقررات داخلی است.

در این فرض اگر جمهوریخواهان در کنگره به پیروزی برسند رئیس‌جمهور آمریکا که ظاهرا با برجام هم مخالفت چندانی ندارد می‌تواند اقدامی در جهت رفع تحریم‌ها انجام دهد؟

تنها در موضوع هسته‌ای ایران بیش از ۷۰۰ تحریم توسط آمریکا وضع شده است اگر رئیس‌جمهور آمریکا به این نتیجه برسد که در راستای امنیت ملی آمریکا لازم است به توافقی دست یابد که کنگره با آن مخالفت‌هایی دارد از این ۵ ابزار اجرایی خود استفاده خواهد کرد که مهم‌ترین این ابزارها فرمان اجرایی است که از قدرت بالایی هم در نظام حقوقی آمریکا برخوردار است. ۴ ابزار دیگر هم شامل دستورالعمل، تفاهم‌نامه، توافق‌نامه و بخشنامه است که هر کدام دارای میزانی از قدرت از نظام حقوقی ایالات متحده برخوردار است. اما این ابزارها هم بنا بر نظام حقوقی آمریکا برخوردار است. ۴ ابزار دیگر هم شامل دستورالعمل، تفاهم‌نامه، توافق‌نامه و بخشنامه است که هر کدام دارای میزانی از قدرت از نظام حقوقی ایالات متحده برخوردار است. اما این ابزارها هم بنا بر نظام حقوقی آمریکا برخوردار است. ۴ ابزار دیگر هم شامل دستورالعمل، تفاهم‌نامه، توافق‌نامه و بخشنامه است که هر کدام دارای میزانی از قدرت از نظام حقوقی ایالات متحده است که می‌تواند منع‌ها و ملاحظات اعضای کنگره دارند را دور بزند. البته اگر دموکرات‌ها هم بتوانند در کنگره در پیروزی مطلقی قرار بگیرند و بر تعداد کرسی‌های خود در انتخابات میان دوره‌ای در مقایسه با شرایط فعلی بیفزایند، آنگاه رئیس‌جمهوری آمریکا با شرایط بهتری می‌تواند در ارتباط با پرونده هسته‌ای ایران تصمیم بگیرد.

آیا طرفین توانستند از موقعیت‌هایی که در طول یک سال اخیر به دست آمده بود به نفع بازگشت به برجام استفاده کنند؟

خیر در برخی مواقع موقعیت‌هایی در ارتباط با بازگشت به برجام وجود داشت که از آن فرصت‌ها استفاده صورت نگرفت.

چرا اینطور شد در ابتدای راه که طرفین از اراده لازم برای رسیدن به توافق خبر می‌دادند؟

دلایل آن را باید در این مورد جست وجو کرد که ملاحظاتی غیر از ملاحظات سیاسی معمول بین کشورها در پرونده هسته‌ای وارد شد. معتقدم این ملاحظات بیرون از پرونده هسته‌ای است. منافعی وجود داشت که این منافع که هر کدام آسیب‌هایی برای منافع ملی دو طرف پرونده هسته‌ای به حساب می‌آمدند.

یعنی سایر طرف‌های مذاکرات هسته‌ای غیر از ایران و آمریکا منافعی را برای خود در مذاکرات در نظر داشتند که بر اساس آن منافع به نوعی به پیشرفت مذاکرات هسته‌ای کمک نکردند؟

تا حدودی باید گفت بله. این مورد وجود داشت و دارد. مذاکرات به محلی برای حفظ منافع برخی دیگر غیر از ایران و آمریکا تبدیل شده بود. امروز شاهد هستیم که برجام و لزوم بازگشت به آن تحت الشعاع موضوع اوکراین قرار گرفته است. مساله قطع گاز روسیه به اروپا در کنار منابعی که ایران برای صادرات به اروپا داشت را نباید دور از ذهن دانست. برخی از بازیگران اروپایی هم ملاحظات خاص خود و منافع خود را در برجام در نظر داشتند و از سوی دیگر برخی از کشورهای منطقه نیز نگاه مثبتی به برجام و بازگشت طرفین به آن نداشته و ندارند و در گذشته تلاش‌هایی را برای ناکام گذاشتن مذاکرات هسته‌ای قبل از برجام انجام داده و در شرایط حال حاضر نیز همان سیاست‌ها را در شکل دیگری دنبال می‌کردند.

تل آویو جدی‌ترین طرف برای به توافق نرسیدن است. این رژیم آنقدر ایران هراسی را انداخت که در طول برجام نیز توانست کشورهای منطقه را از تهران دور کند، نقش تل آویو در دوره اخیر را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

رژیم صهیونیستی از آنجا که تلاش دارد ایران در انزوا بماند، تلاش کرد در طول ماه‌های گذشته راهبرد امنیتی خود را در ارتباط با برجام مطرح کند. از سوی دیگر به فاصله چند روز از انتخابات آمریکا، انتخابات در سرزمین‌های اشغالی در دستور کار است و در هر دوره از انتخابات رژیم صهیونیستی موضوع ایران و به خصوص موضوع پرونده هسته‌ای تهران بحث اساسی و اصلی رقابت‌های سیاسی و انتخاباتی در تل‌آویو تبدیل می‌شود. چپ‌ها در سرزمین‌های اشغالی معتقد به سازو کارهای دیپلماتیک هستند و دموکرات‌ها در آمریکا علاقه‌مند هستند که برجام به نتیجه برسد و از به نتیجه رسیدن آن به عنوان یک ابزار داخلی استفاده کنند که به نتیجه نرسید و آنها نیز سیاست‌های جایگزینی را پیش گرفتند، به طوری که بایدن دموکرات به جای حساب باز گردن بر روی دستاوردهای بازگشت به برجام رسما سیاست‌های اقتصادی را در پیش گرفت.

> **اگر در شرایطی قرار داشتیم که توافق هسته‌ای در آستانه امضا بود، آنگاه می‌توانستیم اینکونه تحلیل کنیم که انتخابات ماه نوامبر در آمریکا که انتخابات میان دوره‌ای کنگره است، بر پرونده هسته‌ای اثرگذار است و احتمالا بایدن می‌توانست با توافق با ایران امتیاز مثبتی را برای خود و دموکرات‌ها در انتخابات میان دوره‌ای کنگره آمریکا به وجود آورد، اما در حال حاضر رویدادی در پرونده هسته‌ای در حال وقوع است که این رویداد را به نوعی رخنه پذیری مذاکرات هسته‌ای نام دارد**

با این فرض می‌توان به این نتیجه رسید که آمریکا از این به بعد با نگاهی کلان‌تر به بازگشت به برجام خواهد نگریست؟

برجام موضوعی نیست که تحت تاثیر نتایج میان دوره‌ای آمریکا قرار گیرد ولی اتفاق دیگری در ارتباط با مذاکرات هسته‌ای در حال وقوع است در این معنا که عزم و اراده سیاسی در پایتخت ایران و آمریکا برای بازگشت به برجام مانند سابق نیست. بارها طرفین به توافقی نزدیک شده‌اند که آن توافق می‌توانست منافع دو طرف را تامین کند اما هر دو طرف به دلایلی از آن طفره رفتند.

احتمال اینکه طرفین مجددا در ماه‌های آینده به لزوم بازگشت به توافق وین بنگرند وجود دارد؟

اگر طرفین در آینده تصمیم بگیرند فارغ از برخی حاشیه‌ها وارد فضای مذاکره‌ای شوند، امکان از سر گرفتن مذاکرات به منظور بازگشت به برجام وجود دارد. البته موضوع مذاکرات تحت مسائل دیگری قرار گرفته است. موضوعاتی که اخیرا موجب بیانیه‌های تند میان ایران و آمریکا شده است. این موارد می‌تواند اثر خود را بگذارد. طرفین از اینکه اجازه دادند برخی مسائل به مذاکره هسته‌ای وارد شود، خرد کرده‌اند. در شرایطی که براساس دیپلماسی همه کشورها تلاش می‌کنند زخم‌های باز را ببندند، طرفین برجام هم‌چون زخم خود را باز نگاه داشته‌اند و این زخم موضوع برجام است. از این رو طرفین موقعیت‌هایی را از دست می‌دهند.

آیا اعتراضات اخیر به دلیل شکاف نسلی و تفاوت‌هایی است که نسل جدید با نسل‌های گذشته پیدا کرده است؟ چه تفاوت‌هایی بین نسل جدید و نسل‌های گذشته مشاهده می‌کنید؟

نسل ما یعنی نسلی که در سال ۵۷ انقلاب کرد دارای آرمان‌های الهی، متعالی و مذهبی بود که برخی پس از انقلاب با رویکردی که در پیش گرفتند اجازه ندادند این آرمان‌ها تحقق پیدا کند. انقلابی گری یک عنوان نیست که بتوان آن را به کسی اعطا کرد. متأسفانه برخی انقلابی گری را با گرفتن پست و مقام و اشتباه گرفته‌اند و به جای اینکه به فکر منافع مردم و کشور باشند به دنبال منافع فردی خود هستند. نسل جدید به دنبال زندگی است و تلاش می‌کند برای خود آینده‌ای متناسب با وضعیت خود بسازند.

> **امروز هیچ معیار مشخصی برای مفهوم انقلابی گری وجود ندارد. این در حالی است که در ابتدای انقلاب وضعیت به این صورت نبود و انقلابی گری دارای مفهوم و چارچوب بود**

من اخیراً یک سفری به یکی از کشورهای خارجی داشتم و در این سفر برخی اتفاقات را مشاهده کردم که بلور آن برایم سخت بود. هنگامی که ما سوار هواپیما شدیم با تعداد زیادی از جوانان مواجه شدیم که اندام بزرگی نداشتند خداوند است و مردم در انتخاب آن نقشی ندارند. این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که برخی هنوز واقعیات فضای جامعه و زندگی مدرن را درک نکرده‌اند و همچنان دیدگاه‌های خود را دنبال می‌کنند. سه شعار اصلی انقلاب اسلامی استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی بود. در فردای انقلاب اسلامی فاصله دولت- ملت در بهترین وضعیت خود قرار داشت و سرمایه اجتماعی در بالاترین اندازه خود قرار داشت. با این وجود این وضعیت امروز وجود ندارد و سرمایه اجتماعی در دهه‌های گذشته کاهش پیدا کرده است. از سوی دیگر فاصله دولت- ملت نیز افزایش پیدا کرده است.

آیا اعتراضات اخیر به دلیل شکاف نسلی و تفاوت‌هایی است که نسل جدید با نسل‌های گذشته پیدا کرده است؟ چه تفاوت‌هایی بین نسل جدید و نسل‌های گذشته مشاهده می‌کنید؟

نسل ما یعنی نسلی که در سال ۵۷ انقلاب کرد دارای آرمان‌های الهی، متعالی و مذهبی بود که برخی پس از انقلاب با رویکردی که در پیش گرفتند اجازه ندادند این آرمان‌ها تحقق پیدا کند. انقلابی گری یک عنوان نیست که بتوان آن را به کسی اعطا کرد. متأسفانه برخی انقلابی گری را با گرفتن پست و مقام و اشتباه گرفته‌اند و به جای اینکه به فکر منافع مردم و کشور باشند به دنبال منافع فردی خود هستند. نسل جدید به دنبال زندگی است و تلاش می‌کند برای خود آینده‌ای متناسب با وضعیت خود بسازند.

> **امروز جهان مدرن شده و در این فضا هر شهروندی حق انتخاب دارد. حق انتخاب در جهان کنونی از اهمیت زیادی برخوردار است**

همین امر باعث شده که برخی از راه‌های نامشروع ثروت‌اندوزی کرده و در همان کشورهایی که نسل جدید به دنبال مهاجرت به آنهاست زندگی آنچنانی برای خود ایجاد کرده‌اند و فرزندان آن به شکلی زندگی می‌کنند که برای اغلب جوانان کشور آرزو است. نسل جدید مختص قرن بیست و یکم است. در کتاب استراتژی امنیت ملی آمریکا در قرن بیست و یکم عنوان شده که قرن بیست و یکم قرنی است که در آن تغییرات پرشتاب فناوری اطلاعات رخ خواهد داد. در این دوران سری به بودن و محرمانه زندگی کردن معنا ندارد. این نسل آگاه و مطلع است و نسبت به همه چیز احاطه دارد. نسل جدید ارزش‌هایی را مطرح می‌کند که برای ما غیرمنتظره است. چگونه برخی می‌خواهند با برنامه‌های گذشته نسل جدید را اداره کنند؟

علی صوفی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

نسل جدید به دنبال هیاهو نیست

مطالبه اصلی نسل جدید «زندگی» است

نسل جدید مختص قرن بیست و یکم است

مجلس باید صدای مردم باشد

آرمان ملی - احسان انصاری: آرمان‌های نسل جدید چیست و چگونه باید به آن پاسخ داد؟ آیا بین آرمان‌های نسل جدید و نسل‌های گذشته گسستی رخ داده است؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با علی صوفی، وزیر تعاون دولت اصلاحات و فعال سیاسی گفت‌وگو کرده است. صوفی معتقد است: «ما باید به نسل جدید حق بدهیم که به دنبال آرمان‌ها و آرزوهای خود باشد. نسل امروز به چشم خود دیده که برخی از راه‌های نامشروع ثروت‌اندوزی کرده و در همان کشورهایی که عده‌ای به دنبال مهاجرت به آنهاست زندگی‌های آنچنانی برای خود ایجاد کرده‌اند و فرزندان آنان به شکلی زندگی می‌کنند که برای اغلب جوانان کشور آرزو است. نسل جدید مختص قرن بیست و یکم است. در کتاب استراتژی امنیت ملی آمریکا در قرن بیست و یکم عنوان شده که قرن بیست و یکم قرنی است که در آن تغییرات پرشتاب فناوری اطلاعات رخ خواهد داد. مجلس باید صدای مردم باشد. مدت‌هاست نسبت به رویکردی که در موضوع تأیید صلاحیت‌ها وجود دارد انتقاد داریم و بارها عنوان کرده‌ایم مردم باید در انتخابات نماینده‌ای داشته باشند که مطالبات آنها را نمایندگی کند.

این اتفاق چه تأثیری در اعتماد نسبت به مردم و ارکان حاکمیت داشته است؟

مردم باید بتوانند سرنوشت خود را انتخاب کنند. یکی از اصلی‌ترین شعارهای انقلاب در سال ۵۷ این بود که حق تعیین سرنوشت در اختیار مردم است و هیچ کس نمی‌تواند این حق را سلب کند. امروز جهان مدرن شده و در این فضا هر شهروندی حق انتخاب دارد. حق انتخاب در جهان کنونی از اهمیت زیادی برخوردار است. به همین دلیل باید حق انتخاب مردم را به رسمیت شناخت و اجازه داد مردم حق انتخاب داشته باشند و آینده خود را مشخص کنند. البته برخی از تئوریسین‌های جریان اصولگرایی عنوان می‌کنند حاکمیت از طرف مشاهده کردم که بلور آن برایم سخت بود. هنگامی که ما سوار هواپیما شدیم با تعداد زیادی از جوانان مواجه شدیم که اندام بزرگی نداشتند شده که اغلب این افراد دانشجو هستند و برای تحصیل به کشور دیگری می‌روند. پس از پرس و جویی که کردم متوجه شدم که اغلب این افراد دانشجو هستند و به دلیل شرایط بهتری که در کشورهای خارجی برای زندگی برای آنها فراهم است تصمیم گرفته‌اند که به کشور دیگری مهاجرت کنند. نسل جدید به دنبال جنجال و هیاهو نیست و بلکه به دنبال زندگی و آینده خوب است.

آیا در شرایط کنونی تفاوت‌های بین نسلی به خوبی درک می‌شود؟

ما باید به نسل جدید حق بدهیم که به دنبال آرمان‌ها و آرزوهای خود باشد. نسل امروز به چشم خود دیده که برخی از راه‌های نامشروع ثروت‌اندوزی کرده و در همان کشورهایی که نسل جدید به دنبال مهاجرت به آنهاست زندگی‌های آنچنانی برای خود ایجاد کرده‌اند و فرزندان آن به شکلی زندگی می‌کنند که برای اغلب جوانان کشور آرزو است. نسل جدید مختص قرن بیست و یکم است. در کتاب استراتژی امنیت ملی آمریکا در قرن بیست و یکم عنوان شده که قرن بیست و یک قرنی است که در آن تغییرات پرشتاب فناوری اطلاعات رخ خواهد داد. در این دوران سری به بودن و محرمانه زندگی کردن معنا ندارد. این نسل آگاه و مطلع است و نسبت به همه چیز احاطه دارد. نسل جدید ارزش‌هایی را مطرح می‌کند که برای ما غیرمنتظره است. چگونه برخی می‌خواهند با برنامه‌های گذشته نسل جدید را اداره کنند؟

> **نسل ما یعنی نسلی که در سال ۵۷ انقلاب کرد دارای آرمان‌های الهی، متعالی و مذهبی بود که برخی پس از انقلاب با رویکردی که در پیش گرفتند اجازه ندادند این آرمان‌ها تحقق پیدا کند**

رئیس دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا:

نیازمند احیای مناظرات و گفت‌وگوها هستیم

رئیس دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا گفت: این مساله از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون مطلع بوده و آن این بوده است؛ مردم چگونه می‌توانند اعتراضات خود را نسبت به موضوعات مختلف اعم از موضوعات صنفی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی بیان کنند و برای این کار چه شرایطی را باید فراهم کرد؟ بالاخره مردم باید در جایی جمع شوند و حرف‌هایشان را بیان کنند، آن‌هایی هم که مسئول هستند، حرف‌ها را بشنوند و پاسخ بدهند، آن صحبت‌ها نیز در رسانه‌ها منعکس و اطلاع عموم مردم رسانده شود، متأسفانه تاکنون چنین شرایطی فراهم نشده است. حجت‌الاسلام والمسلمین علی سعیدی افزود: رهبر معظم انقلاب بارها بر لزوم برگزاری و توسعه کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها و... تأکید کردند، البته این سطحش تا حدودی با آن موضوع تفاوت دارد، اما بالاخره نقطه آغازی است تا هر کسی که نسبت به موضوعات مختلف حرف، ابهام، نقد و اعتراضی دارد در آنجا بیان کند، هیچ کس هم حق ندارد به آن کسی که حرف می‌زند پرچسب و تهمت بزند و باید فرهنگ‌سازی صورت بگیرد، این مدل می‌تواند در ادامه در جامعه گسترش یابد و باب گفت‌وگو و اظهار عقیده در جامعه بازتر شود. وی تصریح کرد: در اوایل انقلاب مناظره‌هایی در تلویزیون برگزار شد که چهره‌های مختلف از گروه‌های فکری و سیاسی متفاوت و بلکه متضاد حضور یافتند، حرف‌هایشان را گفتند و همدیگر را هم نقد کردند، آن مناظرات بسیار خوب بود، مردم نیز پیگیر بودند، یک زمان از راهکارها و چند احیای همین مناظرات و گفت‌وگوها باشد، صداوسیما در چند شب، گفت‌وگوهای مناظره‌ای برگزار کرد که خوب و مفید بود و برای مردم نیز جذاب بود، اما بعضاً از پختگی کافی برخوردار نبود. لازم است به تشکل‌های صنفی و هر گروه و نهادی که شبیه این‌هاست، بهاء و فرصت داده شود تا آن‌ها بتوانند این کارها را انجام بدهند و در نهایت از تبدیل شدن اعتراض به تشنج و درگیری جلوگیری کنند. این کار، اما متأسفانه شرایط اجتماعی کشور به گونه‌ای است که هرگاه اتفاقی پیش آمده است و گروهی برای اعتراض و مطالبه به راه می‌افتادند، از اعتراض به خشونت کشیده شده است، بعطور مثال مردم برای آب به خیابان آمده‌اند و می‌گویند آب می‌خواهیم، اما یک‌باره عده‌ای سوار بر این اعتراض‌ها می‌شوند و اغتشاش می‌کنند. رئیس دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل ادامه داد: دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی در این‌باره مسئول هستند و نباید اجازه بدهند عده‌ای از مطالبه و اعتراض مردم سودجویی کنند، حرف مردم را به حاشیه ببرند و ناامنی و هرج‌ومرج ایجاد کنند.

> **امروز هیچ معیار مشخصی برای مفهوم انقلابی گری وجود ندارد. این در حالی است که در ابتدای انقلاب وضعیت به این صورت نبود و انقلابی گری دارای مفهوم و چارچوب بود**

مسئولان باید از اعتراضات مردم صیانت کنند، البته لازم است آن کسانی هم که دعوت به تجمع و اعتراض می‌کنند با نهادها هماهنگی داشته باشند که از وقوع حوادث جلوگیری شود. نهادها و مسئولان نیز باید پذیرای اعتراضات باشند و مسئولیت تأمین امنیت معترضان را به‌عهده بگیرند، حتی اگر تجمعی هم بدون هماهنگی قبلی صورت گرفته است، آن‌ها را هدایت کنند تا خطری حرف و جان‌شان را تهدید نکند. وی ابلاغ داشت: شاید این کار زمان‌بر باشد، اما با اصلاح قوانین و فرهنگ‌سازی بین مسئولان و مردم می‌توانیم در آینده شاهد برپایی تجمعات و اعتراضاتی باشیم که مردم حرف‌هایشان را مستقیم و صریح و در امنیت کامل به مسئولان منتقل، مطالبه و در ادامه پیگیری کنند. البته نباید از نظر دور داشت که حضور مسئولان بین مردم در این رابطه خیلی مهم است. سفرهای استانی آیت‌ا... رئیسی بالاترین مقام اجرایی کشور و دیدار مستقیم با مردم در تحقق این خواسته تا حدودی اثرگذار و م